

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา & คณะอนุกรรมการฝ่ายข้อมูล

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๐

เรื่อง กองทุนยุติธรรม

เรียบเรียง นางสาวศรันยา สีมา นิตกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑ สำนักวิชาการ

ออกอากาศ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ ของคนในสังคมเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าธรรมเนียมศาล และค่าทนายความ ทำให้ประชาชนที่มีฐานะยากจนมักไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยกระบวนการยุติธรรมเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ ในปี ๒๕๕๙ กระทรวงยุติธรรมจึงได้จัดตั้ง “กองทุนยุติธรรม” ขึ้น เพื่อให้การสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี การบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม รวมถึงผู้ที่กระทำการใด ๆ เพื่อปกป้องคุ้มครอง หรือรักษาทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมด้วย

การดำเนินงานของกองทุนยุติธรรมที่ผ่านมามีข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน เนื่องจากเงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือยังไม่ครอบคลุมในทุกกรณี ประกอบกับกองทุนยุติธรรมมีรายรับหลักจากเงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งมีจำนวนไม่เท่ากันในแต่ละปี ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้น ในขณะที่มีประชาชนขอรับความช่วยเหลือเป็นจำนวนมาก กองทุนยุติธรรมจึงมีเงินไม่เพียงพอในการให้ความช่วยเหลือ การพิจารณาให้ความช่วยเหลือใช้เวลานาน อีกทั้งกองทุนยุติธรรมไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล จึงไม่สามารถเข้าทำนิติกรรมสัญญาใด ๆ ตลอดจนไม่สามารถเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เสียหายในการใช้สิทธิไล่เบี่ยเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิดได้ ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวรัฐบาลซึ่งมี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้เสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนยุติธรรมเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งร่างกฎหมายดังกล่าวนี้ได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว ได้แก่ พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๙ เป็นต้นมา

สาระสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ มีดังนี้

๑. กำหนดให้จัดตั้งกองทุนยุติธรรมขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งในเดือนเมษายน ๒๕๕๙ กระทรวงยุติธรรมได้จัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรมขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และรับมอบภารกิจเกี่ยวกับกองทุนยุติธรรมจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแล้ว กองทุนยุติธรรมจึงมีสถานะเป็นบุคคลตามกฎหมาย สามารถเข้าทำนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ ตลอดจนสามารถเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เสียหายมาฟ้องไล่เบี่ยเรียกค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิดได้ ทำให้กองทุนยุติธรรมจะได้รับเงินกลับคืนมา เพื่อใช้ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนรายอื่นต่อไป

๒. กำหนดให้แหล่งที่มาของรายได้ของกองทุนยุติธรรมเพิ่มขึ้นจากเงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลแต่เพียงอย่างเดียว โดยกำหนดให้กองทุนยุติธรรมประกอบด้วย เงิน ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้สินที่เกี่ยวข้องกับกองทุนยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ เงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาลหรือเงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี เงินที่ศาลสั่งบังคับกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค่าธรรมเนียมศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และค่าปรับตามคำพิพากษาในคดีอาญา ในอัตราที่กฎหมายกำหนด เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้แก่กองทุนยุติธรรม ดอกเบี้ยของเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนยุติธรรม และเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่กองทุนยุติธรรมได้รับ

๓. กำหนดให้เงินกองทุนยุติธรรมใช้จ่ายเพื่อการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การช่วยเหลือผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน การดำเนินงานหรือการบริหารกองทุน และกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับการจัดกิจการของกองทุนยุติธรรม ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนได้รับความช่วยเหลือมากขึ้น

๔. กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการพิจารณาคำขอรับความช่วยเหลือไปยังระดับจังหวัด โดยกำหนดให้มี “คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัด” มีอำนาจพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ยื่นคำขอจากกองทุนยุติธรรม เฉพาะกรณีการให้ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีและการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในแต่ละจังหวัด ทำให้การพิจารณาให้ความช่วยเหลือในกรณีดังกล่าวทำได้รวดเร็วขึ้น เนื่องจากไม่ต้องเสนอคำขอความช่วยเหลือมาให้คณะกรรมการซึ่งอยู่ที่ส่วนกลางพิจารณา

แม้กองทุนยุติธรรมจะได้รับการปฏิรูปเพื่อช่วยเหลือประชาชนให้มีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกันก็ตาม ก็ไม่อาจช่วยเหลือได้ทั้งหมด เนื่องจากปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมไม่ได้เกิดจากปัญหาความยากจนแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นภาครัฐจึงควรให้ความสำคัญในการเผยแพร่ให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนทุกคนเคารพกฎหมาย ซึ่งจะส่งผลให้การละเมิดสิทธิเสรีภาพและการละเมิดกฎหมายลดน้อยลง ประชาชนจะได้รับความคุ้มครองและเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างแท้จริง

สำหรับประชาชนที่ต้องการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม สามารถติดต่อได้ที่สำนักงานกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั้ง ๗๖ จังหวัดทั่วประเทศ

บรรณานุกรม

- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (๒๕๕๔). กองทุนฯ หลักประกันปล่อยตัวชั่วคราว. **วารสารยุติธรรม**, ๑๑(๓), ๕๐-๕๒.
- _____. (๒๕๕๘ก). คำชี้แจงตามหลักเกณฑ์ตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (๑๐ คำถาม) กองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. ใน สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ). สืบค้น ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๙ จาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_nla2557/apnla2558-047.pdf
- _____. (๒๕๕๘ข). คู่มือแนวทางการกระจายอำนาจและการดำเนินงานกองทุนยุติธรรมระดับจังหวัด (ชุดที่ ๑). สืบค้น ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๙ จาก http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_3/justicefund/manual1.pdf
- กรมบังคับคดี. (๒๕๕๗). กองทุนยุติธรรม...ที่พึ่งคนยากไร้.... **วารสารกรมบังคับคดี**, ๑๘(๙๓), ๓๐-๓๒.
- งไม่พอ-จ่ายแล้วไม่ได้คืน ถึงเวลาปฏิรูป ‘กองทุนยุติธรรม’?. (๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๖). **แนวหน้า**, น.๕.
- ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (๒๕๕๖). รายงานวิจัยข้อเสนอแนะทางนโยบาย เรื่อง กองทุนยุติธรรม: ข้อมูล และบทวิเคราะห์ผลการทำงาน และประสิทธิภาพในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายอันเนื่องมาจากสถานการณ์ความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: บริษัท นีโอดีจิตอล จำกัด.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (๒๕๕๕). การปฏิรูปกองทุนยุติธรรม: การสำรวจองค์ความรู้เพื่อการปฏิรูปประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพนไท.
- “พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘” (๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๘). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๑๐๒ ก, น. ๑.
- ยธ.ตั้ง “สำนักกองทุนยุติธรรม”รองรับ พ.ร.บ.ฉบับใหม่ แทนกรมคุ้มครองสิทธิฯ. (๒๗ เมษายน ๒๕๕๙). **มติชนออนไลน์**. สืบค้น ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙ จาก <http://www.matichon.co.th/news/119506>
- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓. (๒๕๕๖). สืบค้น ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๙ จาก http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_๓/๒๕๕๖/news๐๑/๐๑-๑๘-๕๖.pdf
- ระเบียบคณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรมว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงินกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓. (๒๕๕๖). สืบค้น ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๙ จาก http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_3/2556/news01/03-18-56.pdf
- สุนทร สกลลักษณ์กุล. (๒๕๕๕). “กองทุนยุติธรรม” อิสรภาพของคนจนเมื่อตกเป็นผู้ต้องหา. สืบค้น ๑๒ มกราคม ๒๕๕๙ จาก <http://training.p3.police.go.th/doc2555/15-12-55-01/e01.pdf>